

LIEFDE IS EEN DEUGD

Liefde en seksualiteit

Inhoud

Inleiding.....	1
Liefde als deugd.....	2
Opbouw handleiding	2
Les 1: Liefde.....	3
Les 2: Talen van liefde.....	3
Les 3: Seks intieme liefde	4
Les 4: Bregje	5
Les 5: Seksualiteit kostbaar	5

Inleiding

De lessenserie over de deugd liefde is ontwikkeld binnen het project Moreel Competent van het lectoraat Morele Vorming.

Het lectoraat Morele Vorming richt zich op morele vorming in het onderwijs aan kinderen in de leeftijd van vier tot en met achttien jaar en op de opleiding voor dit beroepsdomein in het Hoger Pedagogisch Onderwijs (in het bijzonder de opleiding pabo). Het lectoraat wil een bijdrage leveren aan de verbetering van de pedagogische professionaliteit van de leraar (in opleiding). Daarbij wordt in het bijzonder een deugdethische benadering beproefd, mede in relatie tot de christelijke levensbeschouwing.

Het project Moreel Competent is een tweejarig innovatieprogramma wat grotendeels gefinancierd is door een RAAK-subsidie. Het programma richt zich op de morele vorming van leerlingen in het voortgezet onderwijs, en dan met name op de rol van de docent daarin. Aanleiding is de vraag van leraren naar bruikbare tools om jongeren voor te bereiden op hun rol in beroep en samenleving. Binnen het project spitst zich dit toe op het functioneren van leerlingen op school en in maatschappelijke en beroepsgerichte stages. De motivatie daarvoor werd door een docent als volgt onder woorden gebracht: *“Leerlingen worden bij hun eerste baan nogal eens ontslagen vanwege hun houding. Het is daarom van groot belang dat we goed aandacht besteden aan de ontwikkeling van morele competenties bij leerlingen.”*

Er zijn verschillende leskaternen ontwikkeld om de docent te ondersteunen. Bij elk katern vormt een deugd het uitgangspunt.

Liefde als deugd

Liefde wordt een deugd genoemd. Liefde is ook een ideaal, iets wat we per definitie niet kunnen bereiken, maar naar streven, in elke daad en elk woord.

Eros

Een eerste vorm van liefde is de **eros**, het verlangen an sich. Liefde geen vervulling, maar een onvervuldheid. Liefde is begeerte, en begeerte is gemis. Liefde is gemis, is begeerte, is verlangen. Er kan niet enkel hartstocht zijn. Wie enkel leeft tussen smachten en rouwen, kan enkel in de fantasie of in de dood eindigen. Daarom is verliefdheid in de beginfase een moeilijk begrip dat niet lang houdbaar is. Wat is verliefd zijn trouwens anders dan je een zeker aantal illusies te maken over de liefde, over jezelf of over de persoon op wie je verliefd bent?

Philia

Liefde is dan ook meer dan begeren, liefde kan ook vriendschap zijn. Vriendschap vergt echter een zekere vorm van gelijk(waardig)heid, die van tevoren al aanwezig was of later door die vriendschap tot stand komt. Liefde is ook zich verheugen. Of eigenlijk zich verheugen in, zonder iets te vragen om terug te krijgen. In die zin spreken we van philia, de liefde in welke vorm dan ook mits ze zich niet laat herleiden tot gemis of hartstocht, tot eros. Thomas van Aquino onderscheidde de *amor concupiscentiae*; de begerende of hebzuchtige of zelfzuchtige liefde. En de *amor benevolentiae sive amicitiae*; de vriendschappelijke of edelmoedige liefde.

Uiteraard zullen de twee levenslang door elkaar lopen, en kan de een niet zonder de andere. Eros slijt echter naarmate er bevrediging aan wordt geschonken. Philia wordt bij twee mensen die gelukkig zijn met elkaar voortdurend sterker, groeit aan, verdiept zich, komt tot bloei. Het lichaam blijft echter het onvermijdelijke uitgangspunt in de liefde.

Agapè

Eros en philia evolueren naar **agapè**; de liefde voor een vrucht uit het eigen lichaam (ouderliefde, moederliefde, vaderliefde). Ook een vorm van naastenliefde.

Agapè is nog meer. Beminnen zonder dat er een gemis is. Tot zelfs vijanden liefhebben. De dichtste benadering van goddelijke liefde.

Liefde is vooral een uiting van kwetsbaarheid. Je zal bemind worden op de dag dat je je zwakheid zult kunnen tonen zonder dat de ander daarvan gebruik maakt om zijn macht te benadrukken. Liefde, in de zin van de agapè, is ook opofferen van eigen genoegens, eigen welzijn of eigen belangen.

Wat is dan de ultieme vorm van liefde ? De drieënheid eros, philia en agapè.

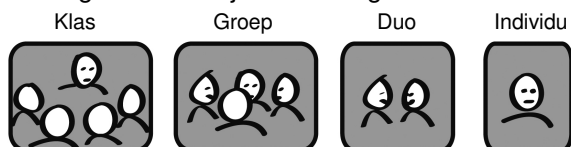
Opbouw handleiding

Doelen, werkvormen en materialen

Bij elke les worden de doelen en werkvormen beschreven. Ook wordt per les aangegeven of naast het leerlingmateriaal nog extra materiaal nodig is.

Per opdracht is in het leerlingmateriaal aangegeven of de opdracht is bedoeld voor de klas als geheel, voor een groep, een duo of een individu.

De volgende icoontjes worden gebruikt:

Lesonderdelen

Per les wordt aangegeven wat u als inleiding kunt gebruiken, waar de kern van de les uit bestaat en hoe u de les kunt afsluiten. Tenslotte wordt bij sommige lessen een variatie op een onderdeel van de les aangeboden.

Les 1: Liefde

Doel	– Leerlingen denken na over wat liefde betekent
	– Leerlingen kunnen omschrijving geven van het begrip liefde
Werkvorm	– Groepsopdrachten en (klassikaal)overleg
Materiaal	– mogelijkheid om songtekst te laten horen zien

Inleiding

De bedoeling van deze les is om voordat er over seksualiteit wordt gesproken de deugd 'liefde' duidelijk te krijgen.

Het is goed om wel aan het begin van deze lessenserie aan te geven dat het gaat om een mooi, maar ook kwetsbaar onderwerp. Daarom zal een klimaat in de klas moeten zijn waarin er voldoende veiligheid is om bepaalde zaken naar voren te brengen.

Opdracht 1

Er is gekozen voor een gedicht omdat er veel 'liefdesgedichten' zijn.

De antwoorden vragen een klassikale bespreking omdat het gesprek belangrijker is dan de uiteindelijke antwoorden op de vragen.

Opdracht 2

Probeer de tekst 'liefhebben' voor de leerlingen kort samen te vatten en controleer of de tekst door de leerlingen is begrepen.

De songtekst is op You Tube te vinden met de trefwoorden 'Wire to Wire razorlight'.

Ook hier is een klassikale bespreking van de antwoorden op de vragen van belang voor het doel van de les over het nadenken over de deugd liefde.

Opdracht 3

Het zou mooi zijn als er een klassikale definitie kan komen, maar er moet wel ruimte zijn voor een individuele invulling.

Opdracht 4

Voorafgaande aan de opdracht even checken of de begrippen Storgé, Eros, Philia en Agapè duidelijk zijn.

Ook hier is een klassikale uitwisseling noodzakelijk.

Opdracht 5

Als huiswerk de opdracht meegeven een lied over liefde te zoeken.

Geef de opdracht mee dat dit op een duidelijke manier gepresenteerd moet kunnen worden, inclusief de songtekst.

Les 2: Talen van liefde

Doel	– Leerlingen kunnen de begrippen Storgé, Eros, Philia en Agapè toepassen op songteksten
	– Leerlingen weten welke talen van liefde worden onderscheiden en kunnen dat ook op zichzelf toepassen.
Werkvorm	– presenteren en luisteren songtekst
	– opdrachten maken
	– tekening maken
Materiaal	– Computer, beamer
Vorbereiding	– mogelijkheid om songtekst te laten horen zien

Inleiding

Deze les zal gaan over de manier waarop je liefde kunt laten merken. Wat is voor jou en voor anderen een fijne manier?

Opdracht 6

De leerlingen presenteren hun liefdesliedjes. De kunst is nu om naast de algemene

opmerkingen die gemaakt zullen worden (over de kwaliteit van de muziek) vooral het accent te leggen op de manier waarop liefde wordt verwoord of vertolkt. Zo kan ook de muziekstijl e.d. iets zeggen over de liefde.

Opdracht 7

Voor de samenstelling van de groepen is het gelet op het onderwerp waarschijnlijk beter om de leerlingen te laten kiezen met welke leerlingen zij een groep willen vormen.

Opdracht 8

Het is ook mogelijk om deze opdracht op een groter papier te laten uitbeelden, dan is daar een mooie collage in de klas van te maken.

Les 3: Seks intieme liefde

Doel	- Leerlingen kunnen samen bespreken welke veiligheid ze nodig hebben
	- Leerlingen spreken met elkaar over verschillende items die met liefde en seksualiteit te maken hebben en kunnen daar hun eigen mening over geven.
Werkvorm	- Opdrachten maken en bespreken
Materiaal	-

Inleiding

De volgende lessen zal er over seksualiteit gesproken worden, dat vraagt een serieus en veilig klimaat in de klas. Het is goed om daar aan het begin van de les aandacht aan te geven. Daarom ook de opdracht om regels te bedenken voor een veilig klimaat nodig zijn. Ook is het goed om meteen aan te geven dat het gaat over liefde en seksualiteit, zoals ook in de inleidende tekst wordt genoemd.

Opdracht 9

Deze vorm is gekozen om een goed klimaat in de klas te creëren en de leerlingen 'eigenaar' van de regels te laten zijn.

Opdracht 10

Vanwege het onderwerp is er gekozen om aparte jongens en meisjes-groepen te vormen. De leerlingen moeten zelf de stellingen kiezen om ook hier te proberen dat de discussie zoveel mogelijk hun eigen discussie wordt.

Opdracht 11

Als docent ligt hier de taak om de vragen van de meisjes naar de jongens (en andersom) te verzamelen en te bespreken. Dat kan klassikaal, maar eventueel ook weer terug naar de groepen met een schriftelijke beantwoording.

Opdracht 12

Deze opdracht is gekozen om de leerling individueel terug te laten te kijken, te reflecteren op de afgelopen les.

Les 4: Bregje

- Doel – Leerlingen aan de hand van een video laten nadenken over seksualiteit en ook een eigen mening te vormen.
- Werkvorm – Video kijken (30 minuten) en opdrachten maken en bespreken
- Materiaal – Materiaal: Een aflevering van 40 dagen zonder seks (duur 25 minuten).
De film is aan te schaffen bij de EO (ISBN-13: 978-9069340579) of te bekijken via <http://player.omroep.nl/?afID=6258637>
-

Inleiding

Deze les zal er worden gekeken naar een aflevering van 40 dagen zonder seks, waarin het gedrag van Bregje centraal.

Opdracht 12 en 13

De vragen worden eerst individueel gemaakt en uiteindelijk klassikaal besproken.

Het is heel goed mogelijk dat de klassikale bespreking veel losmaakt en dat er wat meer tijd voor moet worden uitgetrokken.

Les 5: Seksualiteit kostbaar

- Doel – Leerlingen kunnen verwoorden wat hun opvatting over liefde en seksualiteit is
- Werkvorm – opdrachten maken en bespreken
– gedicht of liefdesbrief maken
- Materiaal –
-

Inleiding

Deze les is bedoeld als een afsluiting van de lessenserie en heeft een wat luchtiger einde na de wellicht emotioneel zware les van de vorige keer.

Het is goed om de les ook te beginnen door even na te vragen hoe de vorige les is ervaren.

Opdracht 14

In principe is deze omschrijving individueel, maar een klassikale uitwisseling behoort tot de mogelijkheden. Dan wel vragen welke leerling bereid is de omschrijving te geven.

Opdracht 15

Nadat deze opdracht in duo's is uitgevoerd kunnen een aantal titels worden genoemd en besproken.

Opdracht 16

Deze opdracht kan ook in andere vormen worden uitgevoerd, maar dat is afhankelijk van de situatie.

Zo kunnen gedichten op A4 formaat gezet worden of de brieven/gedichten worden voorgelezen voor de klas. Het laatste moet in ieder geval op basis van vrijwilligheid gebeuren.

Colofon

Dit katern is tot stand gekomen in het kader van het RaakPubliek-project Moreel Competent. Het is geschreven in opdracht van het Lectoraat Morele Vorming van de Gereformeerde Hogeschool Zwolle. Het lectoraat doet praktijkgericht onderzoek, ontwikkelt kennis en verzorgt lezingen, publicaties en cursussen op het gebied van morele vorming in het onderwijs.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het lectoraat.

We hebben geprobeerd alle eigenaars van de illustraties te achterhalen. Mocht u kunnen aantonen dat u rechten heeft op illustraties, dan verzoeken wij u dit te melden aan via lectoraatmv@gh-gpc.nl.

Auteur

Drs. Gerrit van der Meulen
(Greijdanus Zwolle en lid van de kenniskring van het Lectoraat Morele Vorming)

Vormgeving

METJE Grafisch ontwerp & advies

Aan het project werkten mee:

Elsbeth Dreschler-Nijhuis, Tonnie Haanappel, Arend van Zwieten (Greijdanus Zwolle), Bert van Minnen (Gomarus College Groningen), Janco Zijlstra (Nuborgh College Elburg), Eize Stamhuis en Pieter Vos (Lectoraat Morele Vorming).

In deze reeks katernen zijn verschenen:

Groeien in deugden | Hoe wil je zijn?

Verantwoordelijkheid is een deugd | Maatschappelijke stage

Maat is een deugd | De kunst van het genieten

Vriendschap is een deugd | Van twee kanten

Eerlijkheid is een deugd | Wie ben jij online?

Respect is een deugd | Voor de (w)aardigheid

Liefde is een deugd | Liefde en seksualiteit

Zorg voor milieu is een deugd | Afval in de natuur

Zwolle, 2010